

Ігор ГОНАК

кандидат економічних наук, Західноукраїнський національний університет,
Тернопіль, Україна, gogrya@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-7427-1415

Степан БАБІЙ

старший викладач, Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна,
babijstepan@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-5052-2702

ВПЛИВ ПОЧАТКУ КОНВЕНЦІЙНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ВАРТІСТЬ ОСНОВНИХ КРИПТОВАЛЮТ У 2022 РОЦІ

Вступ. Ринок криптовалют відносно молодий, проте його вплив на розвиток економіки є суттєвим через значну капіталізацію ринку криптовалют. Згідно з Індексом, запропонованим сайтом *chainalysis.com*, Україна є одним із лідерів у світі щодо сприйняття криптовалют. Динаміка цінової поведінки основних криптовалют є надзвичайно важливою для економіки багатьох країн, а для України – критично важливою. Тому вивчення впливу конвенційних війн на цінову динаміку криптовалют є необхідним для ефективного розвитку глобальної економіки.

Мета – дослідити вплив початкового етапу конвенційної російсько-української війни на цінову динаміку криптовалюти Ether.

Результати. З початком конвенційної російсько-української війни російський ринок акцій обвалюється; надмірна емісія національних валют в Україні та Росії призвела до їх девальвації та інфляції, а емісія валют, що виконують функцію світових грошей, та зростання вартості енергоносіїв і продовольства спровокували значні дисбаланси на валютному ринку і прискорили глобальну інфляцію, що негативно вплинуло на розвиток ринку грошей; збільшення потреби у криптовалютах зумовило активне зростання вартості криптовалюти Ether та її поширеності. Проте, слід зазначити, що через півтора місяця після початку гострого конвенційного російсько-українського військово-політичного протистояння глобальна економіка адаптувалася до війни, що, своєю чергою, спричинило зниження вартості криптовалют.

Висновки. Ціна криптомонет активно реагує на війни, що відбуваються на планеті. На початку війни відбулося різке зростання ціни криптовалюти Ether, але після адаптації глобальної економіки до цієї кризи вартість криптомонети почала поступово знижуватися. Через відносно короткий історичний проміжок існування криптовалют вплив конвенційної війни на їх розвиток вивчений недостатньо й опрацювання цього впливу вимагатиме свого відображення у нових економічних дослідженнях.

Ключові слова: криптовалюта, криптомонета, криптовалютна монета, криптовалютний бізнес, фондова біржа, Bitcoin, Ether, конвенційна війна, російсько-українська війна.

Табл.: 3, форм.: 3, бібл.: 12.

Igor GONAK

Ph. D. (Economics), West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,
gogrya@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-7427-1415

Stepan BABII

Senior Lecturer, West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,
babijstepan@ukr.net

ORCID ID: 0000-0001-5052-2702

IMPACT OF THE START OF THE CONVENTIONAL RUSSIAN-UKRAINIAN WAR ON THE VALUE OF THE MAJOR CRYPTOCURRENCIES IN 2022

Introduction. The cryptocurrency market is relatively young, however, its impact on the development of the economy is significant due to the significant capitalization of the cryptocurrency market. According to the Index proposed by *chainalysis.com*, Ukraine is one of the world leaders in the adoption of cryptocurrencies. The dynamics of the price behavior of the main cryptocurrencies is extremely important for the economy of many countries, and for Ukraine, as a leader in Europe in this segment, it is critically important. Therefore, studying the impact of conventional wars on the price dynamics of cryptocurrencies is necessary for the effective development of the global economy. In our article, we will consider the impact of the start of the conventional Russian-Ukrainian war on the value of the Ether cryptocurrency.

The purpose of the article is to investigate the impact of the initial stage of the conventional Russian-Ukrainian war on the price dynamics of the Ether cryptocurrency.

Results. The start of the conventional Russian-Ukrainian war, which began on February 24, 2022, had various effects on individual components of the financial market: the Russian stock market collapsed; the excessive emission of national currencies in Ukraine and Russia led to their devaluation and inflation, and the emission of currencies that function as world money and the increase in the cost of energy and food provoked significant imbalances in the foreign exchange market and accelerated global inflation, which negatively affected the development of the money market; the increase in demand for cryptocurrencies led to an active growth in the value of the Ether cryptocurrency and its prevalence. However, it should be noted that a month and a half after the start of the acute conventional Russian-Ukrainian military-political confrontation, the global economy adapted to the war, which, in turn, led to a decrease in their value.

Conclusions. From the research, we can conclude that the price of cryptocurrencies actively reacts to the wars taking place on the planet. We found that the beginning of the conventional Russian-Ukrainian confrontation led to a sharp increase in the price of the Ether cryptocurrency at the beginning of the war, but after the global economy adapted to this crisis, the value of the cryptocurrency began to gradually decrease. However, it should be noted that due to the relatively short historical period of the existence of cryptocurrencies, the impact of the conventional war on the development of cryptocurrencies has not been sufficiently studied, and the study of this impact will require its reflection in new economic studies.

Keywords: *rcryptocurrency, cryptocurrency, cryptocurrency coin, cryptocurrency business, stock exchange, Bitcoin, Ether, convention war, Russian-Ukrainian war.*

JEL Classification: E41, E44, E47, E49.

Постановка проблеми. Як фінансовий ринок загалом, так і його органічна складова (ринок криптовалют) реагують на вплив значної кількості факторів. Однакові фактори, що діють чи виникають на економічному полі, по-різному впливають на окремі складові фінансового ринку. Такими факторами можуть бути спроби державного регулювання складових фінансового ринку, кризи як природного характеру (землетрус, виверження вулкану, пандемія коронавірусу чи інших інфекційних хвороб), так і ті, які є наслідком діяльності людини (аварії на атомній електростанції, надмірний друк грошей, економічні чи інші війни, перевиробництво товарів тощо). Найменш вивченим фінансовим ринком є ринок криптовалют. Вплив різних факторів на нього лише досліджується.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню особливостей цінової динаміки на ринку криптовалют присвятили свої наукові дослідження як українські, так і зарубіжні вчені. Окремі економічні аспекти функціонування криптовалют в Україні та світі розглядали такі науковці, як Є. О. Галушка, О. Д. Пакон [6] та ін.

Проте слід звернути увагу на те, що тема цінової динаміки криптовалют вимагає подальшого опрацювання.

Розширення сфер використання криптовалют, яке активно відбувається у другій та на початку третьої декади ХХІ ст., обумовлює збільшення потреби у науковому дослідженні особливостей впливу різних соціально-економічних та військово-політичних факторів на ринок криптовалют.

Метою статті є аналіз прямого та опосередкованого впливу конвенційної російсько-української війни на цінову динаміку криптовалюти Ether.

Виклад основного матеріалу дослідження. Незважаючи на те, що юридичний статус криптовалют не визначений,

криптовалюти через свою глобальну розповсюдженість та значний рівень капіталізації, який станом на 30 квітня 2022 р. становив 1,9 трильйона доларів [1] (що майже у десять разів більше за український валовий внутрішній продукт, який у 2021 р. склав двісті мільярдів доларів [2]), здійснюють значний вплив як на міжнародний фінансовий ринок, так і на світову економіку. Тому існує нагальна необхідність законодавчого врегулювання діяльності криптовалют не тільки на рівні окремих країн (чи їх складових - штатів у США чи кантонів у Швейцарії), а й на міжнародному рівні.

Криптовалюта – це новий цифровий вид грошей, за допомогою якого можна виміряти вартість товарів, послуг та інших фіатних і цифрових грошових одиниць, використати для функціонування товарно-грошового обігу, здійснення заощаджень та інвестиційних вкладень. Криптовалюта захищена криптографічним кодом без можливості підробити чи копіювати криптомонету. Криптомонети є звичайною гармонійною складовою світової грошової системи та складником грошової маси, здійснюють грошові функції, можуть доволі різко ревальвувати та девальвувати за короткий період на десятки процентів, вільно трансформуватись у фіатні грошові одиниці, придатні для здійснення бюджетних платежів у багатьох країнах і, за гострої необхідності, здатні замінити фіатні грошові одиниці на грошовому ринку.

Найменш вивченим фактором, проте надзвичайно суттєвим щодо впливу як на фінансовий ринок загалом, так і на ринок криптовалют зокрема, є конвенційна (або “традиційна”) війна.

Розглянемо динаміку вартості криптомонети Ether за два тижні перед початком конвенційної російсько-української війни (табл. 1).

Таблиця 1

Зміна вартості криптовалюти Ether із 10.02.2022 р. по 24.02.2022 р., дол. США*

Дата	Вартість ETH	Абсолютні прирости		Темпи зростання		Темпи приросту	
		ланцюгові	базисні	ланцюгові	базисні	ланцюгові	базисні
10.02.2022	3250			1	1		
11.02.2022	3070	-180.0	-180.0	0.945	0.945	-0.055	-0.055
12.02.2022	2950	-120.0	-300.0	0.961	0.908	-0.039	-0.092
13.02.2022	2920	-30.0	-330.0	0.990	0.898	-0.010	-0.102
14.02.2022	2869	-51.0	-381.0	0.983	0.883	-0.017	-0.117
15.02.2022	3018	149.0	-232.0	1.052	0.929	0.052	-0.071
16.02.2022	3137	119.0	-113.0	1.039	0.965	0.039	-0.035
17.02.2022	2959	-178.0	-291.0	0.943	0.910	-0.057	-0.090
18.02.2022	2934	-25.0	-316.0	0.992	0.903	-0.008	-0.097
19.02.2022	2766	-168.0	-484.0	0.943	0.851	-0.057	-0.149
20.02.2022	2643	-123.0	-607.0	0.956	0.813	-0.044	-0.187
21.02.2022	2708	65.0	-542.0	1.025	0.833	0.025	-0.167
22.02.2022	2641	-67.0	-609.0	0.975	0.813	-0.025	-0.187
23.02.2022	2746	105.0	-504.0	1.040	0.845	0.040	-0.155
24.02.2022	2370	-376.0	-880.0	0.863	0.729	-0.137	-0.271

* Складено на основі [3].

Абсолютний приріст ціни криптовалюти Ether можна розрахувати за формулою:

$$\Delta y = \frac{y_n - y_0}{n - 1}, \quad (1)$$

де y_n , y_1 – кінцевий і початковий рівні ряду, n – кількість рівнів ряду.

Середньоденний абсолютний приріст ціни криптовалюти Ether за період вибірки становив:

$$\Delta y = \frac{2370 - 3250}{15 - 1} = \frac{-880}{14} = -63 \text{ (дол.)}$$

Коефіцієнт зростання ціни криптовалюти Ether (T_p) розраховуємо за формулою:

$$\overline{T_p} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}} \quad (2)$$

Середньоденний коефіцієнт зростання ціни криптовалюти Ether за період вибірки становив:

$$\overline{T_p} = 0.9777$$

Коефіцієнт приросту ціни криптовалюти Ether розраховуємо за формулою:

$$\overline{T_{np}} = \overline{T_p} - 1 \quad (3)$$

Середньоденний коефіцієнт приросту ціни криптовалюти Ether за період вибірки становив:

$$\overline{T_{np}} = 0,9777 - 1 = -0,0223 \text{ або } -2,23\%$$

Ринкова вартість криптовалюти Ether протягом чотирнадцяти днів перед початком конвенційної російсько-української війни щоденно знижувалася на 2,23 проценти, що свідчить про можливість значного зменшення вартості криптовалюти у “мирний” час (на 37 процентів протягом двох тижнів). Проте з початком конвенційної російсько-української війни динаміка вартості криптовалюти Ether різко розвернулася у протилежному напрямку (табл. 2).

Зміна вартості криптовалюти Ether із 24.02.2022 р. по 05.04.2022 р., дол. США*

Дата	Вартість ETH	Абсолютні прирости		Темпи зростання		Темпи приросту	
		ланцюгові	базисні	ланцюгові	базисні	ланцюгові	базисні
24.02.2022	2370			1	1		
25.02.2022	2625	255.0	255.0	1.108	1.108	0.108	0.108
26.02.2022	2814	189.0	444.0	1.072	1.187	0.072	0.187
27.02.2022	2767	-47.0	397.0	0.983	1.168	-0.017	0.168
28.02.2022	2615	-152.0	245.0	0.945	1.103	-0.055	0.103
01.03.2022	2923	308.0	553.0	1.118	1.233	0.118	0.233
02.03.2022	2972	49.0	602.0	1.017	1.254	0.017	0.254
03.03.2022	2899	-73.0	529.0	0.975	1.223	-0.025	0.223
04.03.2022	2838	-61.0	468.0	0.979	1.197	-0.021	0.197
05.03.2022	2611	-227.0	241.0	0.920	1.102	-0.080	0.102
06.03.2022	2632	21.0	262.0	1.008	1.111	0.008	0.111
07.03.2022	2527	-105.0	157.0	0.960	1.066	-0.040	0.066
08.03.2022	2543	16.0	173.0	1.006	1.073	0.006	0.073
09.03.2022	2713	170.0	343.0	1.067	1.145	0.067	0.145
10.03.2022	2663	-50.0	293.0	0.982	1.124	-0.018	0.124
11.03.2022	2548	-115.0	178.0	0.957	1.075	-0.043	0.075
12.03.2022	2583	35.0	213.0	1.014	1.090	0.014	0.090
13.03.2022	2590	7.0	220.0	1.003	1.093	0.003	0.093
14.03.2022	2581	-9.0	211.0	0.997	1.089	-0.003	0.089
15.03.2022	2530	-51.0	160.0	0.980	1.068	-0.020	0.068
16.03.2022	2637	107.0	267.0	1.042	1.113	0.042	0.113
17.03.2022	2767	130.0	397.0	1.049	1.168	0.049	0.168
18.03.2022	2820	53.0	450.0	1.019	1.190	0.019	0.190
19.03.2022	2961	141.0	591.0	1.050	1.249	0.050	0.249
20.03.2022	2927	-34.0	557.0	0.989	1.235	-0.011	0.235
21.03.2022	2911	-16.0	541.0	0.995	1.228	-0.005	0.228
22.03.2022	3004	93.0	634.0	1.032	1.268	0.032	0.268
23.03.2022	2980	-24.0	610.0	0.992	1.257	-0.008	0.257
24.03.2022	3107	127.0	737.0	1.043	1.311	0.043	0.311
25.03.2022	3134	27.0	764.0	1.009	1.322	0.009	0.322
26.03.2022	3103	-31.0	733.0	0.990	1.309	-0.010	0.309
27.03.2022	3147	44.0	777.0	1.014	1.328	0.014	0.328
28.03.2022	3228	81.0	858.0	1.026	1.362	0.026	0.362
29.03.2022	3409	181.0	1039.0	1.056	1.438	0.056	0.438
30.03.2022	3385	-24.0	1015.0	0.993	1.428	-0.007	0.428
31.03.2022	3420	35.0	1050.0	1.010	1.443	0.010	0.443
01.04.2022	3267	-153.0	897.0	0.955	1.378	-0.045	0.378
02.04.2022	3483	216.0	1113.0	1.066	1.470	0.066	0.470
03.04.2022	3491	8.0	1121.0	1.002	1.473	0.002	0.473
04.04.2022	3464	-27.0	1094.0	0.992	1.462	-0.008	0.462
05.04.2022	3528	64.0	1158.0	1.018	1.489	0.018	0.489

* Складено на основі [3].

Середньоденний абсолютний приріст вартості криптовалюти Ether за період вибірки становив:

$$\Delta y = \frac{3528 - 2370}{41 - 1} = \frac{1158}{40} = 29 \text{ (дол.)}$$

Середньоденний коефіцієнт зростання вартості криптовалюти Ether становив:

$$\overline{Tp} = 1.01$$

Середньоденний коефіцієнт приросту вартості криптовалюти Ether становив:

$$\overline{Tnp} = 1,01 - 1 = 0,01 \text{ або } 1\%$$

Ринкова вартість криптовалюти Ether після початку конвенційної російсько-української війни за сорок днів зросла майже у півтори рази, а щоденне зростання вартості становило один процент. Отримані результати дають підстави стверджувати про високий рівень інвестування у криптовалюту Ether після початку гострого конвенційного військово-політичного протистояння між Росією та Україною. Проте після адаптації міжнародної економіки до наслідків конвенційного військового протистояння курс криптовалюти почав знижуватися (табл. 3).

Середньоденний абсолютний приріст ціни криптовалютної монети Ether за період вибірки (05.04.2022 р. – 30.04.2022 р.) становив:

$$\Delta y = \frac{2830 - 3528}{26 - 1} = \frac{-698}{25} = 28 \text{ (дол.)}$$

Середньоденний коефіцієнт зростання ціни криптовалютної монети Ether становив:

$$\overline{Tp} = 0.99122$$

Середньоденний коефіцієнт приросту ціни криптовалютної монети Ether становив:

$$\overline{Tnp} = 0,99122 - 1 = -0,0088 \text{ або } -0.88\%$$

Ринкова вартість криптовалютної монети Ether після сорокаденної адаптації до конвенційної російсько-української війни

протягом двадцяти п'яти днів зменшилася на 20 процентів, а щоденне зниження вартості становило 28 доларів за монету або 0.88 процента. Отримані результати дають підстави стверджувати, що міжнародна економіка має високу адаптивність до початку гострого конвенційного військово-політичного протистояння між країнами.

Зростання вартості криптовалют після початку конвенційної війни зумовлено наступними факторами:

- неможливість підробити криптовалюту. Під час війни її учасники часто намагаються підробляти валюти країни-суперника з метою підірвати економічну стабільність, фінансувати власну розвідку і диверсійно-розвідувальну діяльність та для закупівлі важливого для країни імпорту за рахунок суперника. Наприклад, під час Другої світової війни Німеччина провадила політику економічної дестабілізації стосовно Великої Британії через підробку британських фунтів стерлінгів [4]. Про ефективність таких економічних диверсій свідчить те, що до кінця Другої світової війни фальшиві фунти сягали майже сорока процентів від обсягу справжніх британських фунтів, що перебували в обігу;
- обмежена емісія провідних криптовалют. Частка криптовалюти Bitcoin у загальній капіталізації криптовалютного ринку станом на 1 травня 2022 р. становила 735.35 млрд доларів або 40.03% [5], а частка криптомонети Ether – 340.33 млрд доларів або 18.41% [3], що у сумі складає 1075.68 млрд доларів або 58.44% загальної капіталізації ринку криптовалют. І це при тому, що загальна емісія криптомонети Bitcoin – лише 21 млн одиниць [6], а емісія криптомонети Ether – приблизно півтора процента на рік від його загальної маси (в обігу перебуває 120.6 млн криптомонет Ether

Таблиця 3

Зміна вартості криптовалютної монети Ether із 05.04.2022 р. по 30.04.2022 р., дол. США*

Дата	Вартість ETH	Абсолютні прирости		Темпи зростання		Темпи приросту	
		ланцюгові	базисні	ланцюгові	базисні	ланцюгові	базисні
05.04.2022	3528			1	1		
06.04.2022	3335	-193.0	-193.0	0.945	0.945	-0.055	-0.055
07.04.2022	3150	-185.0	-378.0	0.945	0.893	-0.055	-0.107
08.04.2022	3265	115.0	-263.0	1.037	0.925	0.037	-0.075
09.04.2022	3213	-52.0	-315.0	0.984	0.911	-0.016	-0.089
10.04.2022	3240	27.0	-288.0	1.008	0.918	0.008	-0.082
11.04.2022	3183	-57.0	-345.0	0.982	0.902	-0.018	-0.098
12.04.2022	3002	-181.0	-526.0	0.943	0.851	-0.057	-0.149
13.04.2022	3054	52.0	-474.0	1.017	0.866	0.017	-0.134
14.04.2022	3124	70.0	-404.0	1.023	0.885	0.023	-0.115
15.04.2022	3019	-105.0	-509.0	0.966	0.856	-0.034	-0.144
16.04.2022	3044	25.0	-484.0	1.008	0.863	0.008	-0.137
17.04.2022	3050	6.0	-478.0	1.002	0.865	0.002	-0.135
18.04.2022	3016	-34.0	-512.0	0.989	0.855	-0.011	-0.145
19.04.2022	3062	46.0	-466.0	1.015	0.868	0.015	-0.132
20.04.2022	3098	36.0	-430.0	1.012	0.878	0.012	-0.122
21.04.2022	3135	37.0	-393.0	1.012	0.889	0.012	-0.111
22.04.2022	2986	-149.0	-542.0	0.952	0.846	-0.048	-0.154
23.04.2022	2961	-25.0	-567.0	0.992	0.839	-0.008	-0.161
24.04.2022	2950	-11.0	-578.0	0.996	0.836	-0.004	-0.164
25.04.2022	2815	-135.0	-713.0	0.954	0.798	-0.046	-0.202
26.04.2022	3007	192.0	-521.0	1.068	0.852	0.068	-0.148
27.04.2022	2884	-123.0	-644.0	0.959	0.817	-0.041	-0.183
28.04.2022	2933	49.0	-595.0	1.017	0.831	0.017	-0.169
29.04.2022	2848	-85.0	-680.0	0.971	0.807	-0.029	-0.193
30.04.2022	2830	-18.0	-698.0	0.994	0.802	-0.006	-0.198

* Складено автором на основі [3].

[7], і за умови річної емісії 2 млн криптомонет Ether його кількість зростатиме на 1.7% щороку). Отже, криптовалюти несуть у собі значний ревальваційний потенціал і практично не піддаються інфляції. На відміну від основних криптовалют, фіатні грошові одиниці, які емітують та контролюють центральні банки

країн, обслуговують потреби держави (у тому числі, потреби в обороні), можуть бути "надруковані" у необхідному урядовому обсягу (наприклад, для фінансування армії), реагують на події, що відбуваються у країні, і тому несуть у собі значний інфляційний та девальваційний потен-

ціал через падіння економіки країни під час війни та дефіцит товарів;

- необхідність для функціонування криптовалют лише наявності Інтернету та електроенергії у електромережі (або генератора). А для функціонування фіатної грошової системи потрібно багато складників: спеціалізовані автомобілі для перевезення готівкових ресурсів, наявність комерційних банків для обслуговування готівкового та безготівкового обігу, мілітаризованих організацій (поліції чи охоронних фірм) для безпечного зберігання та транспортування, значна кількість постійних (функціонування центрального банку країни, оплата комунальних послуг і адміністративного персоналу комерційного банку, технічне обслуговування банкоматів та ін.) та змінних витрат (завезення готівки у банкомати чи магазини), пов'язаних із функціонуванням грошового обігу. А в умовах ведення бойових дій всі витрати на обслуговування фіатного грошового обігу значно зростають.

Додаткові фактори, що впливають на зростання вартості основних криптовалют під час конвенційної російсько-української війни, є такі:

- зріс попит на криптовалютні монети з боку економічних суб'єктів Росії через відключення російської банківської системи від СБІФТ та суттєві обмеження у використанні долара США та євро у міжнародних розрахунках Російської Федерації з іншими країнами. Значна кількість суб'єктів російської економіки перейшла із долара, євро та рубля на криптовалютні одиниці як у межах митної території Росії (для зменшення транзакційних витрат та значне нівелювання інфляційних і девальваційних ризиків), так і за межами митної території для спрощення розрахунків із зарубіжними економічними

контрагентами в обхід економічних санкцій, накладених на Російську Федерацію за конвенційну збройну агресію проти України, розпочату 24 лютого 2022 року:

- зріс попит громадян Росії на криптовалюту з метою збереження власних фінансових ресурсів від їх конфіскації чи “замороження” за кордоном (санкції, накладені на Російську Федерацію, розповсюджуються не тільки на юридичних осіб, а й на фізичних осіб – так званих “російських олігархів” чи інших підприємців);
- через криптовалюту громадяни Росії намагаються здійснювати покупки за кордоном;
- через відсутність можливості придбати в Росії готівкові долари і євро та падіння російського фондового ринку (тільки у день початку конвенційної російсько-української війни індекс Московської біржі знизився на 28%, а рублевий індекс РТС обвалився ще більше – на 35,8%. Значна кількість російських акцій після відновлення торгів на Московській біржі впала на 50% і більше. Зокрема, акції найбільшої за ринковою капіталізацією російської компанії “Газпром” знизилися на 54 проценти, ціна акцій компанії “Роснефть” – на 59%, компанії “Новатек” – на 48%, а “Сбербанку” – на 57%, акції “Лукойл” втратили у ціні 47% [8]. А на Лондонській біржі акції російських компаній знизились у ціні на 70%. Наприклад, “Сбербанку” – на 66,6%, банку “Тинькофф” – на 71%, компанії “Норникель” – на 36%, а “Газпрому” – на 33% [9]) та ринку Форекс економічні суб'єкти російської економіки намагаються інвестувати у криптовалюту з метою заощадження та інвестування. Слід звернути увагу на те, що курс основних криптовалют активно зростає у період відсутності розрахунку МОВХ

Russia Index (IMOEX.ME) [10] та відсутності торгів на Московській біржі із 26 лютого до 23 березня 2022 року [11], що, на нашу думку, змусило російських інвесторів та біржових гравців “переключитись” із акцій та іноземних валют на криптовалюти і спровокувало додатковий попит на криптомонети та зростання ціни криптовалютних монет;

- Україна реалізовує через аукціон колекцію невзаємозамінних токенів (NFT), станом на 25 березня 2022 р. було зібрано понад 65 млн доларів США для українських військових потреб. Українські NFT придбаваються за криптовалюти, зокрема за монети Ether. NFT України на старті реалізації вартували 0.15 криптомонети Ether. Також, слід зазначити, що Міністерство цифрової трансформації України протягом трьох днів після початку конвенційної російсько-української війни розробило механізм збору пожертвувальних на українську оборону у криптовалютах Bitcoin та Ether [12]. Ця ініціатива стала практичною для криптокористувачів через можливість пожертвувати кошти для української оборони з будь-якої точки світу, оминувши контролюючі органи власної країни, банківську та платіжну систему, зекономити на комісії за переказ коштів. За криптовалютні монети, отримані від криптопожертв, були придбані ліки, шоломи та бронезилети для українських воїнів. Потреба у криптомонетах для пожертв на українську армію надала додатковий імпульс зростанню їх вартості.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, можемо стверджувати, що:

1. Різні складові фінансового ринку відреагували на конвенційну російсько-українську війну по-різному: російський ринок акцій фактично зник, а бізнес транснаціональних корпорацій, які тісно пов’язані із

Російською Федерацією та Китайською Народною Республікою, зазнав репутаційних і фінансових втрат, через що ціна їхніх акцій суттєво знизилась, що негативно вплинуло на міжнародний фондовий ринок; через надмірну емісію як національних валют, так і валют, що виконують функцію світових грошей, були спровоковані значні дисбаланси на валютному ринку і прискорилося глобальна інфляція, що негативно вплинуло на розвиток ринку грошей; на ринку криптовалют відбулося зростання вартості основних криптовалютних монет та зросла їх поширеність.

2. Конвенційна російсько-українська війна призвела не тільки до зростання вартості основних криптовалют, а і до трансформаційних процесів на криптовалютному ринку. Із загостренням соціально-економічної і військово-політичної ситуації у Східній Європі (можливе загострення конфліктів у Придністровському регіоні Молдови, у Південній Осетії та Абхазії, в азербайджанському Карабаху, ймовірна спроба оголосити незалежність Татарстаном, Чечнею, Інгушетією, Дагестаном, Якутією, Сибіром та багатьма іншими російськими регіонами є логічними наслідками конвенційної російсько-української війни) та погіршенням економічної ситуації у світі і можливим поширенням голоду у значній кількості країн, у які експортували продовольство Україна та Росія, відбуватиметься подальша значна глобальна інфляція фіатних валют (у тому числі, долара, євро, фунта стерлінгів, швейцарського франка, ени та інших провідних валют) і девальвація національних валют багатьох країн та зростатиме попит на криптовалюти і, як наслідок, зростатиме їх вартість.

3. Через місяць-півтора після початку гострого конвенційного військово-політичного протистояння міжнародна економіка поступово адаптується до нової реальності і попит на криптовалюту знизився.

4. Під час конвенційної російсько-української війни суть криптовалютних монет як грошей виявляється через виконання ними грошових функцій: міри вартості і засобу обміну (за криптовалюти для українських воїнів купують важливі товари – ліки, обід, бронжилети та каски) та засобу нагромадження (для росіян через фактичну недоступність ринку Форекс і фондового ринку та за відсутності реальної можливості придбати готівковий долар і євро найпростішим і найдоступнішим способом здійснювати заощадження та інвестування є купівля криптовалюти).

5. На розвиток криптовалют діє значна кількість факторів і вивчення та опрацювання їх впливу вимагатиме свого відображення у подальших економічних наукових дослідженнях.

Список використаних джерел

1. Цены криптовалют, ранжированных по рыночной капитализации. CoinGecko. URL : <https://www.coingecko.com/ru>.
2. Український ВВП вперше досяг \$200 млрд. Financial Club. 28 січня 2022. URL : <https://finclub.net/ua/news/ukrainskyi-vvp-vpershe-dosiah-usd200-mlrd.html>.
3. Ethereum (ETH) Price Chart. CoinGecko. URL : <https://coingecko.com/en/coins/ethereum>.
4. Тольц В. Операція "Бернхард". 70-летие крупнейшей экономической диверсии III Рейха. Жизни и судьбы. Радио Свобода. 20 октября 2012. URL : <https://www.svoboda.org/a/24745660.html>.
5. Bitcoin (BTC). CoinGecko. URL : <https://www.coingecko.com/en/coins/bitcoin>.
6. Галушка Є. О., Пакон О. Д. Сутність криптовалют та перспективи їх розвитку. Молодий вчений. 2017. № 4 (44). URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4/147.pdf>.
7. Статистика криптовалют: курсы, графики, корреляции. Эфириум. BitInfoCharts. URL : <https://bitinfocharts.com/ru/>.

8. Muggill, A. Russian stocks nosedive 50% as trading resumes on Moscow Exchange. The Economic Times. Markets. 2022, February, 24. URL : <https://economictimes.indiatimes.com/markets/stocks/news/russian-stocks-nosedive-20-as-trading-resumes-on-moscow-exchange/article-show/89794446.cms>.

9. Вінокуров Я. Російський фондовий ринок обвалився через початок війни. Торги припинили. Економічна правда, 24 лютого 2022. URL : <https://www.epravda.com.ua/news/2022/02/24/682676/>.

10. MOEX Russia Index (IMOEX.ME). yahoo!finance. URL : https://finance.yahoo.com/quote/IMOEX.ME/?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2xlLnNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAAQ-QoKSNAtLmFmBKFtsp-NkXecHZ3yCpr1bN9c7XrZtlytLm2Q-D9ewlMI-yYgP7STa2hcz0-Fu9Z1fOu8z3f6wAD1FxFNSN-13V4MSMzly9XvXHLviQdL5LnHpPo3zDHqM7B-cBKw4d5LC7S4SWasvUzt5vkRXGU6T_Cf3Z-PNrWbCi0.

11. Московська біржа ізольована від глобальної фінансової системи. UkraineInvest. Your Investment Matters, 24 березня 2022. URL : <https://ukraineinvest.gov.ua/uk/news/24-03-22-2/>.

12. Howcroft, E., Wilson, T. Ukraine launches NFT "Museum of War" in crypto crowdfunding push. REUTERS. 2022, March, 25. URL : <https://www.reuters.com/technology/ukraine-launches-nft-museum-war-crypto-crowdfunding-push-2022-03-25/>.

References

1. Tseny kryptovalyut, ranzhirovannykh po rynochnoy kapitalizatsii [Cryptocurrency prices ranked by market capitalization]. CoinGecko. Available at: <https://www.coingecko.com/ru>.
2. Ukrainskyi VVP vpershe dosiah \$200 mlrd [Ukraine's GDP reaches \$ 200 billion for the first time]. Financial Club. (2022, January, 28). Available at: <https://finclub.net/ua/news/ukrainskyi-vvp-vpershe-dosiah-usd200-mlrd.html>.

3. Ethereum (ETH) Price Chart. CoinGecko. Available at: <https://coingecko.com/en/coins/ethereum>.
4. Tolts, V. (2012). Operatsiya "Bernkhard". 70-letnye krupneyshey ekonomicheskoy diversii III Reykha. Zhizni i sudby [Operation "Bernkhard". 70th anniversary of the largest economic sabotage of the III Reich. Life and destiny]. Radio Svoboda. October, 20. Available at: <https://www.svoboda.org/a/24745660.html>.
5. Bitcoin (BTC). CoinGecko. Available at: <https://www.coingecko.com/en/coins/bitcoin>.
6. Halushka, Ye. O., Pakon, O. D. (2017). Sutinist kryptovaliut ta perspektyvy yikh rozvytku [The essence of cryptocurrencies and prospects for their development]. Molodyi vchenyi – Young Scientist, 4(44). Available at: <http://molodyvchenyi.in.ua/files/journal/2017/4/147.pdf>.
7. Statistika kryptovalyut: kursy, grafiki, korrelyatsii. Efirium [Cryptocurrency statistics: rates, charts, correlations. Ethereum]. BitInfoCharts. Available at: <https://bitinfocharts.com/ru/>.
8. Mudgill, A. (2022). Russian stocks nosedive 50% as trading resumes on Moscow Exchange. The Economic Times. Markets. February, 24. Available at: <https://economictimes.indiatimes.com/markets/stocks/news/russian-stocks-nosedive-20-as-trading-resumes-on-moscow-exchange/articleshow/89794446.cms>.
9. Vinokurov, YA. (2022). Rosiskiy fondoviy ry-nok obvalyvsia cherez pochatok viyny. Torhy pry-pyynyly [The Russian stock market collapsed due to the beginning of the war. Bidding has stopped]. Ekonomichna pravda – Economic Truth. February, 24. Available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/02/24/682676/>.
10. MOEX Russia Index (IMOEX.ME). yahoo!finance. Available at: https://finance.yahoo.com/quote/IMOEX.ME/?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2xiLmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAAJ-QoKSNAI_LmFmBKFtps-NkXecHZ3yCpr1bN9c7XRzTlytLm2Q-D9ew/MI-yYgP7STa2hcz0-Fu9Z1fOu8z3f6wAD1FxNSn-13V4MSMzly9XvXHLviQdL5LnHpPo3zDHqM7B-cBKw4d5LC7S4SWasvUzt5vkRXGU6T_Cf3Z-PNrWbCi0.
11. Moskovska birzha izoliovana vid hlobalnoi finansovoi systemy [The Moscow Stock Exchange is isolated from the global financial system]. UkraineInvest. Your Investment Matters. 2022, March 24. Available at: <https://ukraineinvest.gov.ua/uk/news/24-03-22-2/>.
12. Howcroft, E., Wilson, T. (2022). Ukraine launches NFT "Museum of War" in crypto crowdfunding push. REUTERS. March, 25. Available at: <https://www.reuters.com/technology/ukraine-launches-nft-museum-war-crypto-crowdfunding-push-2022-03-25/>.

Стаття надійшла до редакції 15.06.2022.